

DIT IS GEEN COBRA
Bette Westera en Sylvia Weve (ill.)
(door Karolien Vermeulen)

OVER DE MAKERS

De Nederlandse **Bette Westera** is psychologe van opleiding. In de jaren 90 schrijft ze met haar moeder de kinderbijbelreeks *Ik geloof*. Daarna gaat ze alleen aan de slag met prentenboeken, kinderboeken en informatieve boeken. Zelf zegt ze dat ze al schreef toen ze in haar moeders buik zat. Om maar te zeggen dat ze het altijd geweten heeft, dat dat schrijverschap bij haar paste. Haar werk is al vele malen bekroond (o.a. met de Gouden Griffel en de Woutertje Pieterse Prijs). Naast eigen werk vertaalt ze ook boeken van anderen, zoals de Dr. Seuss boeken (je weet wel, *The Cat in the Hat*, en zo) en enkele boeken van Julia Donaldson (die van de Gruffalo). Meer info vind je op haar website <http://www.bettewestera.nl/>.

De eveneens Nederlandse **Sylvia Weve** studeerde beeldende kunsten waarna ze bij tijdschriften en kranten aan de slag ging. Al snel echter begon ze kinderboeken te illustreren en daar heeft ze er intussen een heel pak van op haar naam staan. Dat geldt ook voor de prijzen die ze met haar werk won, een aantal daarvan samen met Bette Westera. In 2018 en 2019 was ze genomineerd voor de Astrid Lindgren Memorial Award, de Nobelprijs voor de Kinderliteratuur. Haar stijl is heel kenmerkend zoals dit filmpje van het boek *Jawlensky haar ogen* (met Bette Westera) laat zien: <https://www.youtube.com/watch?v=wX2P8gW5RgQ>.

1. VERHAAL

Kunstig (vormgeving & illustraties)

Als je over een boek spreekt, begin je heel vaak met het verhaal. Waarover gaat dit boek? Met *Dit is geen cobra* dringt zich een andere vraag veel meer op. Hoe ziet dit boek eruit? En dan gaat het in tegenstelling tot veel andere boeken niet alleen over de cover of de paar illustraties in het boek, maar over het boek in zijn geheel.

- Wat was de eerste reactie van de juryleden toen ze dit boek te zien kregen?
- Vonden ze het mooi/lelijk, druk, gek, vreemd, komisch, onbegrijpelijk, kinderachtig, kunstig?
- Deden de illustraties hen ergens aan denken? (bijv. Picasso, Mondriaan, Karel Appel, of kindertekeningen)
- Waarom zou de illustrator aan meer dan één kunstenaar refereren? Wat hebben ze allemaal gemeen? (vernieuwend, avant-garde)
- Hoe verschillen haar illustraties van die originelen? Je kan bijvoorbeeld enkele prenten laten zien of het fragmentje over Karel Appel en zijn 10 cm dikke laag verf herlezen. (andere techniek, tekenen en digitaal invullen)

Ook de vormgeving is bijzonder. Dat gaat dan over wat waar op het blad verschijnt en in welke richting.

- Hoe gaat het er op de eerste bladzijdes aan toe? (verhaal boven, extra uitleg onder)
- Wanneer verandert dit? (als Marie in het atelier van Bram komt, waar haar paarse kanarie wel een kanarie is)
- Waarom zou de pagina met Marie en al haar tekeningen van vogels en het zelfportret van Kris wel terug horizontaal staan? Let ook op het feit dat er hier geen extra info staat.
- Wanneer gebeurt er nog een verandering in de richting? (als Cornelius het groene jongetje van Kris ziet) Hoe is deze verandering anders? (deel van pagina is gedraaid, niet de volledige pagina) Waarom is dat? (gaat om niet-kunstig buiten de lijntjes kleuren)
- Waarom is de laatste pagina wanneer ze terug in het atelier van Bram zijn niet gedraaid? (het is niet langer een andere wereld maar de wereld geworden, of nog, erkenning heft het verschil op, je bent maar anders zolang de meerderheid vindt dat je dat bent, aldus het boek)
- Hoewel het erop lijkt dat de strijd gestreden is, suggereert de laatste zin iets anders. Nadat Marie aan de jongens “en meisjes” heeft toegevoegd, zegt Bram “Niks is wat het lijkt, hoe vaak moet ik dat nu nog zeggen?” Wat betekent dit einde volgens de juryleden?

Over kunst (verhaal)

Het boek ziet er niet alleen uit als een kunstwerk maar gaat ook over kunst. Of hoe inhoud en vorm elkaar kunnen aanvullen.

- Waarover gaat het boek? Kunnen de juryleden de verhaallijn reconstrueren? (Marie tekent foute kanarie – naar Instituut – bevriend met Kris – mee naar atelier waar ze foute kanarie mag tekenen – overdag in klas waar ze moet kleuren binnen lijntjes – inspectie met tentoonstelling – verwisselen werken – Corry/Cornelius looft – einde)
- Wat doen ze met alle randinformatie?
- Vonden ze dit moeilijk om te lezen? Hadden ze een strategie? (bijv. eerst het verhaal, dan de rest; of eerder eerst wat in het oog sprong en dan de rest)
- Wat doet de randinfo met het verhaal? (vertragen maar ook verdiepen)
- Zowel het Instituut als het atelier van Bram laten de kinderen tekenen. Waarin verschillen ze? (regeltjes volgens versus expressief, initiatief)
- Wie maakt er volgens de juryleden kunst?
- Wat is kunst? En wie bepaalt dat?

Kunstenaars (personages)

Geen kunst zonder kunstenaars.

- Wie zijn de kunstenaars in dit boek? (Marie, Kris, meneer Bram, Morten, Herman en de andere niet nader genoemde kinderen in het atelier van Bram)
- Het is niet zo eenvoudig om de personages in te delen in kunstenaars of klooiers. Alles hangt af van wie beoordeelt met welke standaard. Is juffrouw De Zwaan een kunstenaar? En wat met juffrouw Vogel? En Peter?
- Eén van de meest intrigerende personages is wellicht Corry/Cornelius. Wanneer wordt ze geïntroduceerd? (in het atelier van meneer Bram, als kunstkenner) Hoe is ze? (aardig)
- Wat is haar rol in het verhaal? (ze erkent de kunst, in het geheim en publiekelijk)
- Waarom verschijnt ze opnieuw in het verhaal maar nu als Cornelius?
- Hoe weet je dat het wel degelijk Corry is? (de extra info over haar naam als ze de eerste keer verschijnt)
- Wat betekent haar naam en waarom past dit bij het verhaal? (gehoornde, ze strijdt voor vrije kunst)

Humor

Humor kan op veel manieren gecreëerd worden. Soms is een boek grappig omdat het verhaal bij de haren gegrepen is of omdat het het herkenbare op de spits drijft. Andere keren zijn het de uitspraken van personages die ons aan het (glim)lachen maken of de sprekende, ietwat karikaturale tekenstijl van een illustrator.

- Is dit een grappig boek? Wat maakt het een grappig? (verhaalsetting: een instituut waar je net niet creatief leert zijn, de gespeeld ernstige toon die je vindt bij een titel als Professor Doctor H C J Doornslip en de 'diagnose' van Marie alsof ze een ziekte heeft, het op de spitsgedreven gedrag van personages zoals de directeur en de schooljuffrouw, de illustraties die in de 'voetnoten' de woorden kracht bij zetten)
- Vinden alle juryleden het boek om dezelfde reden humoristisch?
- Gebruikt het boek humor die iedereen snapt en/of grappjes waarvoor je enige achtergrondkennis nodig hebt? Een gekke bek of een scheetjesgrap heeft iedereen meestal gezien, maar de directeur en de schooljuffrouw zijn alleen grappig omdat je aan directeurs en schooljuffrouwen denkt en ziet hoe die in het boek uitvergroete versies zijn, en dat laatste zorgt er dan weer voor dat het hele schoolse gegeven in vraag wordt gesteld.

2. UITWERKING

Binnen/Buiten de lijntjes kleuren (thema)

Net zoals met de verhaalelementen is het moeilijk om over het thema van het boek te spreken zonder woord en beeld erbij te betrekken. Er wordt letterlijk en figuurlijk buiten de lijntjes gekleurd. Kennen de juryleden deze uitdrukking? Wanneer juffrouw De Zwaan Marie binnen de lijntjes laat kleuren, volgt onderaan nog een beetje uitleg. Verduidelijkt dat iets voor de lezers?

- Waarom moet Marie binnen de lijntjes kleuren? (voor haar bestwil volgens haar ouders, voor de motorische ontwikkeling volgens de voetnoot, om haar creativiteit te doden volgens de rest van die voetnoot)
- Wat wil dat zeggen? (letterlijk: binnen een getekende structuur blijven, figuurlijk: de regels volgen en niks gek doen)
- In welk opzicht kleurt Marie buiten de lijntjes? (afwijkende kanarie)
- Zijn er nog andere personages die buiten de lijntjes kleuren? (meisje Kris met jongen in zich – weergegeven in het groene zelfportret, Corry/Cornelius die kunst promoot en inspecteur is, de ene keer vrouw de andere keer verkleed als man, Bram die een geheim atelier houdt)
- En de juryleden, verlaten die wel eens het vooropgestelde pad?
- Hoe voelden ze zich toen?
- Hoe voelt Marie zich als ze haar paarse kanarie op wielen mag tekenen en geprezen wordt? (blij, aanvaard, geslaagd)

Binnen/Buiten de lijntjes kleuren volgens CoBra

De titel van het boek luidt *Dit is geen cobra* vergezeld van een vreemd uitzijnde vogel. Dat lijkt dus mooi te kloppen. Toch voor even.

- Wat betekent de titel volgens hen?
- Kennen ze de Cobra-beweging? Wat vinden ze van hun uitgangspunten zoals die in het boek staan beschreven? Zien ze die punten terug in het verhaal en in de vormgeving?
- Laat de juryleden nog enkele werken van Cobra-leden zien. Valt hen iets op? (vormelijke gelijkenis met de illustraties)
- Als ze de titel opnieuw zouden lezen, hoe zouden ze hem dan interpreteren? Is het nog steeds geen cobra? En wat met CoBra?

Binnen/Buiten de lijntjes kleuren als boek (genre)

Het boek als geheel is erg moeilijk in een vakje te stoppen. In recensies krijgt het vaak de term “kunstig” mee om aan te geven dat het geen gewoon boek is en dat de illustraties ook niet traditioneel zijn. Dat in vakjes stoppen doen we vanzelf. We vergelijken met boeken die we kennen. Als een boek niet past, dan kleurt het bijgevolg buiten de lijntjes.

- Bekijk samen de cover. Wat is er anders dan anders? (stuk van titel op zijn kop, naam van auteur en illustrator verticaal in plaats van horizontaal met de & wel horizontaal)
- Is het een prentenboek? Is het een soort stripverhaal? Is het een weetjesboek?
- Sprak het boek jou aan? Heb je het graag gelezen? Zou het volwassenen ook aanspreken? (tekeningen en leeftijd personages – kinderen, veel grapjes en info misschien eerder voor volwassenen)

OPDRACHT

Materiaal (afhankelijk van gekozen medium)

- papier en tekenmateriaal
- schrijfmateriaal
- een smartphone

Nu lijntjes kleuren in al zijn aspecten is besproken is het tijd om even zelf aan de slag te gaan. Kunnen de juryleden iets schrijven/tekenen/knutselen/zingen/filmen dat tegen de regels ingaat? Bij de voorstelling ervan is het aan de andere juryleden om op te sporen waar er buiten de lijntjes gekleurd wordt en wat ze ervan vinden. Voorbeelden: een kort tekstje dat fonetisch is geschreven en dus bijgevolg vol spelfouten staat, een fiets met vierkante wielen, een liedje dat je achterstevoren zingt, een sprookje dat niet met 'er was eens' begint en met 'ze leefden nog lang en gelukkig' eindigt, ... Tot slot kan je nog een groepsfoto nemen met het boek die heerlijk buiten de lijntjes kleurt. Dit kan zowel online als offline. Niets is wat het lijkt!

Juryleden kunnen online op de KJV-boeken reageren.

Ga naar www.kjv.be, klik op 'Welke boeken moet ik lezen' en dan op de groep en het boek in kwestie.